

Πρεσβυτέρου Σταύρου Τρικαλιώτη

“ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ”

Με αφορμή τήν παρουσίαση τοῦ βιβλίου:

*“Ἡ Θεία Εὐχαριστία καί ἡ Θεία Κοινωνία” τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου (Ἅγιον Ὅρος 2001)
(δημοσιεύτηκε στην ἐφημ. Ὁρθόδοξος Τύπος, 13 & 20 Δεκεμβρίου 2002)*

Ἐνα πολύ ἀξιόλογο βιβλίο θά ἤθελα νά παρουσιάσω μέ τό παρόν ἄρθρο μου, τό ὁποῖο νομίζω ὅτι θά ἀξιζε νά διαβάσει κάθε λειτουργός, κάθε πιστός γενικώτερα πού θά ἤθελε νά ἐντυφήσει στούς λειτουργικούς πατερικούς θησαυρούς. Πρόκειται γιά τό βιβλίο: “Ἡ Θεία Εὐχαριστία καί ἡ Θεία Κοινωνία” τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου (Ἅγιον Ὅρος 2001).

Ὁ συγγραφέας μᾶς εἶναι γνωστός ἀπό τό ἐπίσης ἀξιόλογο βιβλίο του: “Ἡ Θεία Λειτουργία. Σχόλια Πατέρων, 1η ἔκδοση 1981, τό ὁποῖο γνώρισε ἕξι ἐπανεκδόσεις.

Ἡ ἀναφορά μου στό βιβλίο αὐτό ἀποτελεῖ ἀφορμή γιά ἕνα γόνιμο προβληματισμό στά λειτουργικά ζητήματα, μιά καί στίς ἡμέρες μας ἡ λεγομένη “λειτουργική ἀνανέωση” βρίσκεται στήν ἐπικαιρότητα.

Καταρχάς θά ἤθελα νά ἐπισημάνω ὅτι ὁ συγγραφέας, μέ τό χάρισμα πού διαθέτει, κατορθώνει νά μᾶς παρουσιάσει ἕνα πλούσιο καί πυκνό πατερικό ὕλικό μέ τρόπο εὐληπτο καί μέ γλαφυρές μεταφράσεις πατερικῶν περικοπῶν. Τό βιβλίο θίγει πολλά θέματα στά ὁποῖα θά ἀξιζε νά ἐντυφήσει κάποιος.

Νομίζω ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ συγγραφέα ἔγκειται στό ὅτι μᾶς ἐκθέτει τίς λειτουργικές πατερικές ἀπόψεις χωρίς νά τίς “στραγγαλίζει”, χωρίς νά τίς παρερμηνεύει, χωρίς νά τίς ἐπεκτείνει “κατά τό δοκοῦν”. Σέβεται τήν ἐμπνευσμένη ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα διδασκαλία τῶν Πατέρων καί αὐτήν καί μόνο παρουσιάζει.

Ἀπό τό βιβλίο λείπουν τά πνευματικά ἄλματα καί οἱ ἀνούσιες ἐπαναλήψεις. Ὁ συγγραφέας δέν διακατέχεται ἀπό τόν συνηθισμένο στίς ἡμέρες μας φιλοσοφικό βερμπαλισμό. Ἡ σκέψη του εἶναι καθαρή, πατερική. Ξέρει τά ὄριά του. Προσεγγίζει τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας **μέ φόβο καί τρόμο**. Ἡ λειτουργική προσέγγιση πού ἐπιχειρεῖ δείχνει τόν σεμνό ἀγιορείτη λειτουργό, ὁ ὁποῖος μεταφέρει τίς πατερικές γνώμες μέ μιά διάδεση διδασχῆς τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ

Θεού. Ὄντας ὁ ἴδιος λειτουργὸς μιᾶ ἐκ πείρας καὶ ἀφήνεται μὲ ἐμπιστοσύνη στὸν ἐμπνευσμένο λειτουργικὸ σχολιασμὸ τῶν ἁγίων Πατέρων μας.

Ὁ πατήρ Γρηγόριος, ἂν καὶ διακρίνεται γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ του κατάρτιση, δὲν χάνεται σ’ ἓνα **στεῖρο ἐπιστημονισμό** μὲ τὸ νὰ γυρεύει ψύλλους στ’ ἄχυρα. Δυστυχῶς στίς ἡμέρες μας συνηθίσαμε νὰ βλέπουμε λειτουργικὲς μελέτες, οἱ ὁποῖες ἐξαντλοῦνται στὸ γράμμα τοῦ νόμου, παραθεωρώντας μερικές φορές τὴν οὐσία.

Βιβλία σάν αὐτὸ τοῦ πατρὸς Γρηγορίου θὰ μπορούσαν νὰ συμβάλλουν στὴν Λειτουργικὴ Κατήχηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Εἶναι βιβλία πού ξεδιψοῦν τὴν πνευματικὴ μας δίψα, μιά καὶ ἀντλοῦν ἀπὸ τὴν ἀστείρευτη πατερικὴ μας παράδοση. Ἐξέχουσα θέση στὸ βιβλίον κατέχει ὁ χρυσορρήμων ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ συγγραφέας ἀναφέρει στὸν πρόλογο (σελ. 9) ὅτι τὸ βιβλίο του: *“εἶναι μιά ταπεινὴ προσπάθεια εἰσαγωγῆς στὸ μυστήριον τῆς θείας Λειτουργίας”*, σημειώνοντας παράλληλα σέ ὑποσημείωση ὅτι: *“Ὡρισμένα ἀπὸ τὰ κείμενα πού βρίσκονται στὸ βιβλίον αὐτὸ δημοσιεύθηκαν παλαιότερα σέ θρησκευτικὰ περιοδικὰ. Τώρα δημοσιεύονται σέ καινούργια μορφή, μαζί μὲ ἄλλα πού πρωτοτυπώνονται ἐδῶ”* (σελ. 311).

Οἱ δύο κεντρικοὶ θεματικοὶ πόλοι στοὺς ὁποίους κινεῖται τὸ βιβλίον (ὅπως φαίνεται κι ἀπὸ τὸν τίτλο του) εἶναι: **Ἡ θεία Εὐχαριστία**, ὅπου ἔχουμε τὴν προσφορά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν εὐχαριστία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό (πρῶτο μέρος), ἐνῶ στὸ δεύτερο μέρος ἔχουμε τὴν **θεία Κοινωνία**, τὴν συμμετοχὴ καὶ κοινωνία δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν προσφορά τοῦ Χριστοῦ (σελ. 9).

Ἡ ἀπασχόληση μὲ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας δὲν γίνεται γιὰ λόγους ἱκανοποιήσεως φιλολογικῶν καὶ θεολογικῶν ἐνδιαφερόντων, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὸ σπουδαιότατο γεγονός ὅτι ὁ πιστὸς μὲ τὴν συμμετοχὴ του στὸ ποτήριον τῆς Ζωῆς γίνεται **“σύναιμος”** καὶ **“σύσσωμος”** τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Δέχεται τὸν **Ἄρτο τῆς Ζωῆς**, πού εἶναι ἡ σάρκα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία παρέχεται πρὸς ἡρώσιν **“ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς”** (Ἰω. 6, 48-51). Ἡ διαβεβαίωση τοῦ Κυρίου: **“Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἶμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον”** (Ἰω. 6, 54), ἀποτελεῖ γιὰ τὸν πιστὸ μιά πολυτίμη παρακαταθήκη. Ὁ πιστὸς κοινωνώντας τὰ **“Ἀχραντα Μυστήρια ἔμνει ἐν τῷ Χριστῷ”** καὶ ὁ Χριστὸς **“ἐν αὐτῷ”** (Ἰω. 6, 56). Γι’ αὐτὸ καὶ μπορεῖ καὶ λέγει μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου: **“Ζῶ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός”** (Γαλ. 2, 20. Πρόλογος σελ. 9-10).

Χαρακτηριστικὰ ὁ συγγραφέας μας θὰ παρατηρήσει: **“Ὁ λειτουργὸς τοῦ Κυρίου θέλει νὰ μελετᾷ διαπαντὸς αὐτὸ τὸ θαῦμα τῶν Μυστηρίων ὅμως ἀδυνατεῖ νὰ τὸ ἐκφράσει μὲ λόγους. Ὁ λόγος του μένει πάντα ἐλλιπής· πάντα ὑπάρχει κάτι πού δὲν λέχθηκε καὶ ἴσως δὲν λεχθῆ ποτέ”** (σελ. 11).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο -ἡ ὁποία ἐκδηλώθηκε κατ’ ἐξοχὴν μὲ τὴν προσφορά τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Πατρὸς (Ἰω. 3, 16)- εἶναι μιά θεοεμπειρία τὴν ὁποῖαν μόνο οἱ ἅγιοι ζοῦν στὴν πληρότητά της καὶ ὑφίστανται **“ἀσυνήθη ἀλλοίωσιν”**. Οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας -οἱ φλογεροὶ αὐτοὶ λειτουργοὶ τοῦ Κυρίου- οἱ ὁποῖοι **“ἠγαπήθησαν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς”**, ζοῦσαν μέσα σὲ μιά **“πνευματικὴ μέθη”**. (Ἀββᾶ Ἰσαάκ ΕΠΕ Φιλοκαλία, 8Α, 386-388). Εἶχαν ξεπεράσει τὰ

ἀσφυκτικά νοητικά πλαίσια τῆς πεπερασμένης ἀνθρώπινης γνώσεως. Ἦταν "οἱ ὄντως σοφοί", οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τοῦ κόσμου "ὡς ἄφρονες ἐνομίσθησαν" (Ἀββᾶ Ἰσαάκ, ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 338). Ὁ Θεὸς τοὺς ἀξίωσε θείων λειτουργικῶν ἀποκαλύψεων καὶ ἐμπειριῶν. Αὐτές τίς ἐμπειρικές λειτουργικές διδαχές μᾶς παρουσιάζει στό βιβλίο του ὁ πατήρ Γρηγόριος. Μᾶς παρέχη γνήσια καὶ ἀνόδυτη πνευματική τροφή, μαζεμένη ἀπό τά ἐκλεκτά ἄνθη τῆς ἀγιότητος.

Ἀξίζει νά παραδέσουμε ἓνα ἐπίκαιρο ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο, ὅπου ἐξετάζεται ἡ σχέση πίστεως καὶ θείας Εὐχαριστίας καὶ γίνεται διαφοροποίηση καὶ ἀποστασιοποίηση ἀπό τίς εὐχαριστιακές συνάξεις (!) τῶν αἰρετικῶν: "Ἡ ὀρθή πίστη στόν Θεό εἶναι προϋπόδυση τῆς ὀρθῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ. Οἱ πιστοί οἱ ὁποῖοι συνάγονται γιά νά προσφέρουν τήν θεία Εὐχαριστία, τότε μόνον τήν προσφέρουν εὐάρεστα στόν Κύριο, ὅταν ἡ πίστη τήν ὁποία ὁμολογοῦν εἶναι ταυτόσημη μέ τήν πίστη τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ συνάξεις τῶν αἰρετικῶν δέν μποροῦν νά προσφέρουν θυσία καθαρή. Ἐπομένως, οἱ αἰρετικοί ὀφείλουν ἢ νά ἐγκαταλείψουν τήν πλάνη τους (καὶ νά δεχθοῦν τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας), ἢ νά παύσουν νά τελοῦν τήν Εὐχαριστιακή προσφορά. Σ' ἐμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους ἡ πίστη εἶναι σύμφωνη μέ τήν Εὐχαριστία, καὶ ἡ Εὐχαριστία βεβαιώνει τήν πίστη" (Ἀγ. Εἰρηναῖος, σελ. 269).

Ἡ θεία Κοινωνία ἀπαγορεύεται νά μεταδίδεται ρητῶς: α) στοὺς ἀβάπτιστους, β) στοὺς αἰρετικούς, ἐτεροδόξους καὶ σχηματικούς καθῶς καὶ γ) σ' αὐτοὺς πού ἀμάτησαν βαριά. Ὁ ἀρχ/της π. Χριστοφόρος Σταυρόπουλος στό βιβλίο του "Ἡ θεία Εὐχαριστία, Μυστήριον Μυστηρίων (σελ. 163-164, Ἀθήνα 1994, Ἀποστ. Διακονία) τονίζει μέ ἐμφαση σχετικά μέ τήν ἀπαγόρευση τῆς θείας Εὐχαριστίας στοὺς αἰρετικούς: "Ὅλοι οἱ αἰρετικοί καὶ σχισματικοί πού εἶναι ἀποκομμένοι ἀπό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ αὐτοί πού ἀρνήθησαν τήν πίστη τους, δέν μποροῦν νά μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Πῶς εἶναι δυνατόν νά κοινωνοῦν αὐτό πού διέστρεψαν, ἢ αὐτό πού ἀρνήθησαν ἢ αὐτό πού περιφρόνησαν"; Ὁ ἴδιος συγγραφέας παραθέτει σέ μετάφραση μιᾶ πολύ σημαντική γνώμη τοῦ ἀγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: "Δέν ἐπιτρέπεται νά προσέρονται οἱ ἀλλογενεῖς στήν Εὐχαριστία. Καὶ ἄς θεωρεῖται ἐτερογενές γένος καὶ αὐτό πού εἶναι ἀκόμα ἄπιστο καὶ ἀβάπτιστο, καὶ ἐπὶ πλέον αὐτό πού διαστράφηκε σέ νοῦ ἐτεροφρόνα καὶ πού δέν συμφωνεῖ μέ τήν πίστη τῶν Ἀγίων καὶ πού εἶναι διασκορπισμένο σέ φαῦλα δόγματα" (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 164, Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ... P.G. 68, 761 D). Ἐξ ἄλλου ἡ ἴδια ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 2742/3-7-2002 Ἐγκύκλιό της, ἀπαντώντας στίς ἀνησυχίες καὶ στόν σκανδαλισμό τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος γιά τήν μετάδυση προσφάτως ἀπό ὀρθοδόξους σέ καθολικούς τῆς θείας Κοινωνίας στή Ραβέννα τῆς Ἰταλίας, τονίζει κατηγορηματικά τά ἑξῆς: "Ἐπομένως ἡ μετάδυσις τῶν ὀρθοδόξως καθαγιασθέντων Τιμίων Δώρων πρὸς ἐτεροδόξους, χωρίς προηγουμένη ἔνωσιν αὐτῶν μετά τῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας, δέν ἐπιτρέπεται. Ἡ προτεραιότης τῆς δογματικῆς συμφωνίας εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόδυσις ἔναντι τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας (Intercommunio)". Ἐπιπροσδύτως ἡ Ἱερά Σύνοδος ὑπενδυμίζει: "ἀπαγορεύεται ἀπολύτως καὶ ἡ συμμετοχή τῶν ὀρθοδόξων εἰς τήν ὑπὸ τῶν ἐτεροδόξων ἱερουργουμένην Θεῖαν Εὐχαριστίαν, οὔτε "κατ' οἰκονομίαν" ἐπιτρεπομένης ἐν ἀνάγκῃ, διότι οὔδεμία ὑφίσταται τοιαῦτη Κανονική Διάταξις ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου, διὰ τῆς ὁποίας νά ἔχη δοθῆ ἡ ἄδεια, ὅπως ἀσκῆται τοιαῦτη τις "οἰκονομία".

Ἡ στάση πού πῆρε ἡ Ἱερά μας Σύνοδος καθησύχασε τά μέγιστα θά λέγαμε τήν ὀρθόδοξη συνείδυση τοῦ λαοῦ μας. Ὁ ὀρθόδοξος λαός μας προσβλέπει μέ ἐμπιστοσύνη στήν ποιμαίνουσα

Ἐκκλησία του, ἡ ὁποία ἀποβλέπει-ὅπως ἡ ἴδια διακηρύττει- "εἰς τὴν αὐστηρὰν παραφυλακὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ παραδόσεως (τῆς Ὄρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας), πρὸς τὸν σκοπὸν ἵνα μηδενὶ τῶν πιστῶν ἡμῶν ἀφορμὴν τινος δώμεν ἐγκοπῆς τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν πίστει, ἣν ὡς ἱερὰν κληρονομίαν παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ παρακαταθήκην παρελάβομεν" (ἀπὸ τῆν ὡς ἄνω Ἐγκύκλιον).

Ἐντύπωση μᾶς προκάλεσε ἐπίσης ἡ στάση ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτου, ὁ ὁποῖος προέβη σὲ "ὠρισμένες καινοτομίες καὶ ἐνέργειες" (σημ. ὅπως ἡ αὐθαίρετη εἰσαγωγή στὴ λατρεία μεταφρασμένων λειτουργικῶν κειμένων), πού προκάλεσαν σκανδαλισμὸ τῶν πιστῶν καὶ διετύπωσαν ἐναντίον του ἔγγραφες καταγγελίες στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Ὁ ἴδιος ὁ ἱεράρχης ἀπολογούμενος ἐνώπιον τῆς Συνόδου δικαιολογήθηκε λέγοντας ὅτι οἱ ἐνέργειές του αὐτές "προέρχονται ἀπὸ τὸν ἐνθέρμο ζῆλο του νὰ γίνουν κατανοητὲς ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς Χριστιανούς ὠρισμένες ἀλήθειες τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως καὶ προσιτὴ ἡ θεία Λειτουργία στό λαό". Ὅπως φαίνεται ἔπειτα ἀπὸ τίς ἀντιδράσεις τοῦ λαοῦ ὁ ἐν λόγῳ Μητροπολίτης δήλωσε ὅτι "ἤδη ἔχει παύσει νὰ ἀποδίδῃ τίς εὐχές καὶ τίς ἐκφωνήσεις τῆς θείας Λειτουργίας στὴ δημοτικὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα καὶ τίς ἀναγινώσκει ὅπως εἶναι καταγεγραμμένες στό ἐκκλησιαστικὸ βιβλίον "ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ". Εἶναι ἀξιοσημείωτη καὶ ἀξιέπαινη ἡ στάσις τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Συνόδου κ. Χριστοδούλου, ὁ ὁποῖος "ἔκαμε συστάσεις ἀγάπης πρὸς τὸν πολίτῳ Ἱεράρχῃ γιὰ νὰ παύσῃ νὰ δημιουργεῖ καινοτόμες ἐντυπώσεις στοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι διατεθειμένοι νὰ τίς ἀποδεχθοῦν" (Δελτίον τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 28/8/2002).

Φαίνεται πὼς αὐτὴν τὴν ἀγωνία γιὰ τὴν κατανόηση ἀπὸ τὸ λαὸ τῆς θείας λειτουργίας δὲν τὴν ἔχει μόνον ὁ ἐν λόγῳ ἱεράρχης, ἀλλὰ καὶ ὀρισμένοι ἄλλοι κληρικοί, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ εἶναι κοντὰ στό λαό. Ἐλα ὅμως πού ὁ λαὸς μας, μὲ τὸ ὀρθόδοξο κριτήριον πού διαδέτει, δὲν θέλει τὰ "φῶτα τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου" μέσα στὴ λατρεία (κάτι πού θὰ τὴν καθιστοῦσε γλιαρῆ καὶ ἀνιαρῆ), ἀλλὰ θέλει προσεκτικούς λειτουργούς καὶ προσευχομένους, οἱ ὁποῖοι θὰ μεταφράζον με τὴν ζωὴ τους τὸ ἄρρητο μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, οἱ ὁποῖοι μεταφέρουν (μετά-φραση) στοὺς πιστοὺς ἀγιότητα βίου. Ἄς δανεισθοῦμε τὸν λόγο τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὁποῖος ὀρίζει ὑψηλότερες προδιαγραφές γιὰ τὸν λειτουργὸ ἱερέα: "Πόσῃν δὲ αὐτὸν (=τὸν ἱερέα) ἀπαιτήσομεν καθαρότητα καὶ πόσῃν εὐλάβειαν; Ἐνόησον γάρ, ὁποίας τὰς ταύτας διακονουμένας χεῖρας εἶναι χρῆ, ὁποῖαν τὴν γλῶτταν τὴν ἐκεῖνα προχέουσας τὰ ῥήματα, τίνος δὲ οὐ καθαρωτέραν καὶ ἀγιωτέραν τὴν τοσοῦτον Πνεῦμα ὑποδεξαμένη ψυχὴν. Τότε καὶ ἄγγελοι παρεστήκασιν τῷ ἱερεῖ καὶ οὐρανίων δυνάμεων ἅπαν τάγμα βοᾷ καὶ ὁ περὶ τὸ θυσιαστήριον πληροῦται τόπος εἰς τιμὴν τοῦ κειμένου" (ΕΠΕ, 28, 268).

Ἡ χρῆσις τῶν μεταφράσεων θὰ πρέπει νὰ γίνεται ἰδιωτικῶς μόνον γιὰ Λειτουργικὴ Κατήχησι (στό κήρυγμα, σὲ κύκλους μελέτης τῆς ἀγ. Γραφῆς κ.λ.π.). Ἡ λατρεία θὰ πρέπει νὰ παραμείνῃ ὁ χώρος ὅπου θὰ διαφυλάσσεται ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ θὰ βοηθᾷ καὶ τὸ λαὸ μας στὴν ἀναβάθμισι τοῦ γλωσσικοῦ του αἰσθητηρίου. Ὅποιαδήποτε μετάφρασι, ὅσο καλὴ κι ἂν εἶναι, ὑστερεῖ τοῦ πρωτοτύπου, εἶναι συντηρημένο κακῆς ποιότητος νερό κι ὄχι τὸ γάργαρα νερό τῆς πηγῆς, πού εἶναι τὸ πρωτότυπο κείμενο. Ἐξ ἄλλου ἡ λειτουργικὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ ἐξελιγμένη καὶ ἀπλουστευμένη μορφή τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς. Ἄς ἐπιδιώξουμε ἀνώτερης στάθμης παιδεία γιὰ τὸν λαὸ μας (καὶ πρώτη πρέπει νὰ τὸ κάνει αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία) κι ἄς μὴν τὸν τρέφουμε μὲ κάτι ὑποδεέστερο.

Ἐς εὐχρηδοῦμε ἔργα σάν κι αὐτό τοῦ π. Γρηγορίου, νά ἀποτελέσουν ἀφορμή γιά ἐμβάνδυση καί συνειδητή συμμετοχή στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Συμμετοχή πού δέν θά πρέπει νά ἐξαντλεῖται σέ ἐπιφανειακή συμψαλμωδία ἢ ἀπαγγελία τοῦ "Πάτερ ἡμῶν" ἢ τοῦ "Πιστεύω", πού μερικές φορές μπορεῖ νά φτάνει σέ ὑποκριτικές ἀκρότητες καί ὑποθάλλει ἕναν ἀρρωστημένο λειτουργικό συναισθηματισμό.

Πολλές φορές φέρνω στή μνήμη μου τίς θείες Λειτουργίες πού τελοῦσε ὁ ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς, "ὁ ἀπλοϊκὸς ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων", στόν προφήτη Ἐλισσαῖο, ὅπως μᾶς μᾶς τίς διέσωσαν οἱ αὐτόπτες μάρτυρες. Ἐκεῖ πού τὰ μικρά παιδιά μέ τὰ ἀδῶα μάτια τους τόν ἔβλεπαν "νά υπερίπταται τοῦ ἐδάφους" καί ἐνῶ ἔλεγε "τὰς ἀγίας του εὐχὰς" ἔβλεπε ἀγγέλους νά συλλειτουργοῦν. Νά πῶς μᾶς τόν περιγράφει αὐτόν τόν ἅγιο ἱερέα ὁ Παπαδιαμαντῆς: "Μεταξὺ τῶν ὑπαρχόντων ἱερέων ὑπάρχουσιν ἀκόμη πολλοὶ ἐνάρετοι καὶ ἀγαθοί, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία. Εἶναι τύποι λαϊκοί, ὠφέλιμοι, σεβάσιμοι." Ἐς μὴν ἐκφωνοῦσι λόγους. Ἐξεύρουσιν αὐτοὶ ἄλλον τρόπον πῶς νά διδάσκωσι τὸ ποίμνιον. Γνωρίζω ἕνα ἱερέα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶναι ὁ ταπεινότερος τῶν ἱερέων καὶ ὁ ἀπλοϊκώτερος τῶν ἀνθρώπων. (...) Εἶναι ὀλίγον τι βραδύγλωσσος, καὶ περισσότερον ἀγράμματος. Εἰς τὰς εὐχὰς, τὰς περισσοτέρας λέξεις τὰς λέγει ὀρθῶς, εἰς τὸ εὐαγγέλιον τὰς περισσοτέρας ἐσφαλμένας. (...) Τὰ λάθη ὅσα κάμνει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἶναι πολλάκις κωμικά. Καὶ ὅμως ἐξ ὅλων τῶν ἀκροατῶν του, ἐξ ὅλου τοῦ ἐκκλησιάσματος, κανεὶς μας δέ γελᾷ. Διατί; Τὸν ἐσυνηθίσαμεν καὶ μᾶς ἀρέσει. Εἶναι ἀξιαγάπητος. Εἶναι ἀπλοϊκὸς καὶ ἐνάρετος. Εἶναι ἄξιος τοῦ πρώτου μακαρισμοῦ τοῦ Σωτῆρος" (Ὁ παπα-Νικόλαος Πλανᾶς, Μάρθα μοναχῆς, σελ. 17-18, ἔκδ. Παπαδημητρίου, 1984).

Μακάρι νά ἀναδείξει καὶ ἡ ἐποχή μας τέτοιους ἀπλοϊκοὺς καὶ ἐνάρετους κληρικούς, οἱ ὅποιοι θά μεταφράζουν μέ τὴ ζωὴ τους τὰ ἱερά κείμενα, ὄντας οἱ ἴδιοι ἕνα ζωντανό εὐαγγέλιο.

Παρατήρηση:

Οἱ ὑπογραμμίσεις, οἱ ἀραιώσεις τῶν γραμμάτων καθὼς καὶ ἡ ἔντονη γραφή ἀποτελοῦν προσωπική μου ἐπιλογή.

Σταῦρος Τρικαλιώτης

Πρεσβύτερος